

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till komplettering av regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen samt till vissa andra lagar (RP 319/2022 rd)

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till komplettering av regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen samt till vissa andra lagar (RP 319/2022 rd) (RP 328/2022 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- medicinalråd Sirkku Pikkujämsä, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Merituuli Mähkä, social- och hälsovårdsministeriet
- professor Toomas Kotkas
- professor Olli Mäenpää
- professor Janne Salminen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en komplettering av regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen samt till vissa andra lagar.

Lagen avses träda i kraft i början av 2023. Bestämmelserna om ersättningar föreslås bli tillämplade första gången på de kostnader som uppkommer för 2024.

Utlåtande GrUU 105/2022 rd

I motiven till lagstiftningsordningen granskas lagförslagen framför allt med avseende på grundlagens 6 § om jämlikhet, 10 § om skydd för privatlivet, 15 § om egendomsskydd, 19 § om rätt till social trygghet och 80 § om utfärdande av förordning och överföring av lagstiftningsbehörighet.

Lagförslaget kan enligt regeringens åsikt behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen ser det dock som önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande om propositionen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) I propositionen föreslås det att 59 § i införandelagen (lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen) föreskriver om en särskild statlig ersättning, med vilken staten kan ersätta Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden för extra kostnader för driften av två enheter för samjour dygnet runt. Beloppet av den särskilda ersättningen kan dock inte överstiga 20 procent av hela välfärdsområdets omkostnader för samjour dygnet runt, minskade med inkomsterna av verksamheten. Syftet med propositionen är att ge Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden bättre förutsättningar att upprätthålla två samjoursenheter med jour dygnet runt.

(2) Enligt motiveringen till propositionen (s. 5 och 27) grundar sig förslaget om beviljande av särskild ersättning i synnerhet på att man med den särskilda ersättningen vill garantera att jourverksamheten vid sjukhusen i Kemi och Nyslott fortsätter i samma omfattning som tidigare, eftersom dessa sjukhus redan länge har haft samjour dygnet runt med stöd av sin tidigare status som centralsjukhus i det egna sjukvårdsdistriktet. På grund av den särskilda ersättningen behöver dessa två områden enligt förslaget inte rikta den icke-öronmärkta finansiering som de får med stöd av finansieringslagen till de extra kostnader som upprätthållandet av två samjoursenheter orsakar. Av propositionen framgår (s. 27) att propositionen enligt regeringens uppfattning kan vara problematisk med tanke på jämlikhetsprincipen.

(3) Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Jämlikhetsbestämmelsen riktas också till lagstiftaren. Medborgare eller grupper av medborgare kan inte godtyckligt särbehandlas vare sig positivt eller negativt genom lag. Å andra sidan är det utmärkande för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bland annat för att främja faktisk jämlikhet (RP 309/1993 rd, s. 46/II). Grundlagsutskottet har dock av hävd framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning går att läsa ut ur jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (se t.ex. GrUU 2/2011 rd, s. 2 och GrUU 64/2010 rd, s. 2).

(4) Syftet med den nu föreslagna regleringen är att trygga att jourverksamheten fortsätter i samma omfattning som tidigare. Regleringens konsekvenser för finansieringssystemet för välfärdsområdena som helhet är inte särskilt betydande och regleringens konsekvenser för invånarnas ställning i olika områden är inte särskilt betydande bland annat på grund av det ersättningstak som ingår i propositionen. Regleringen är inte problematisk med avseende på jämlikhetsprincipen enligt 6 § i grundlagen.

Utlåtande GrUU 105/2022 rd

(5) I 59 § 3 mom. i lagförslaget sägs att tjänsteproducenter som producerar tjänster för Lapp-lands eller Södra Savolax välfärdsområde är skyldiga att lämna ut uppgifter och handlingar som är offentliga med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (nedan även offentlighetslagen) och dessutom att på begäran, trots sekretessbestämmelserna, lämna välfärdsområdet de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för redogörelsen. Enligt grundlagsutskottets uppfattning ska en betydande del av de handlingar som hör till bestämmelsens tillämpningsområde med anledning av 19 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och 5 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet betraktas som välfärdsområdets handlingar. Utskottet betonar att det inte finns skäl att dra motsatta slutsatser om tolkningen av offentlighetslagen i fråga om den nu föreslagna bestämmelsen. Utskottet anser att den föreslagna bestämmelsen kan stiftas trots att tillämpningsområdena delvis överlappar varandra.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 16.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Maria Guzenina sd
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Jari Kinnunen saml (delvis)
medlem Mikko Kinnunen cent (delvis)
medlem Anna Kontula vänst
medlem Mats Löfström sv
medlem Wille Rydman saf
medlem Ville Valkonen saml
medlem Tuula Väättäinen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Johannes Heikkonen.